

INTERGEMEENTELIJKE DIENST ARCHEOLOGIE
BRUGGE & OMMELAND

Komvest 45
8000 Brugge
T +32 [0]50 44 50 44
F +32 [0]50 61 63 67
E info@raakvlak.be
www.raakvlak.be

2011

JAARVERSLAG

Stefan Decraemer
Bieke Hillewaert
Jan Huyghe

Colofon

Auteurs:

Stefan Decraemer
Bieke Hillewaert
Jan Huyghe

Mmv Griet Lambrecht, Jari Hinsch Mikkelsen, Dieter Verwerft

Beheerscomité Raakvlak:

Beernem
Patricia Waerniers
Katrien Moelaert

Brugge
Yves Roose
Agnes Versluys
Jean-Pierre Inghelbrecht
Liliane Cottenie

Damme
Joachim Coens
Louis De Keyser

Jabbeke
Roland Verleye
Hilde Despiegelaere

Knokke-Heist
Danny Lannoy
Daniël Despiegelaere

Torhout
Paul Vanthournout
Koen Blomme

Zedelgem
Patrick Arnou
Christophe Vermeulen

Adviescomité Raakvlak:

Beernem
Cultuurbeleidscoördinator
Conny Lambert

Brugge
André Van Obberghen

Damme
Dienst voor Toerisme
Jan Hutsebaut

Jabbeke
Gemeente Jabbeke
Peter Debusschere

Knokke-Heist
Directeur Cultuur/Toerisme
Fons Theerens

Torhout
Cultuurbeleidscoördinator
Michiel Mestdagh

Zedelgem
Archief en Monumentenzorg
Johan Braet

kannen in steengoed uit de regio Raeren. Eén van deze kannen vertoonde 5 gezichtjes met puntheus. Een ander import betreft een bord in majolica versierd met o.a. goudgele schubben en aan de onderzijde een verenmotief in ovaal. Deze versiering is typisch voor een productieplaats uit het Italiaanse Deruta. Het bord mag gedateerd worden in de 2e helft van de 16e eeuw. De beerput mag op basis van de inhoud gedateerd worden in de periode 1475-1600. De beerput, biedt ons dus een onschatbaar inzicht in de materiële en consumptiecultuur van de dominicanen in deze periode. Bijzondere vondsten, zoals het bord in majolica geven ons een aanwijzing van de rijkdom van die cultuur.

Bij het archeologische onderzoek aan de Predikherenrei werd gekozen voor een combinatie van de opgraving van een geselecteerde zone en de werfbegeleiding van het resterende projectgebied tijdens de graafwerken van de put voor de ondergrondse parkeergarage. Het selecteren van de

opgravingszone gebeurde op basis van het proefonderzoek, het vroegere archeologische onderzoek en de historische gegevens. Het onderzoek heeft aangetoond dat de gekozen strategie resultaten opgeleverd heeft. Aan de hand van de opgravingen in de geselecteerde zone was het mogelijk om de basistratigrafie van de site in kaart te brengen en een vraagstelling te ontwikkelen naar de werfbegeleiding toe. Uiteindelijk liet het gecombineerde onderzoek toe inzicht te krijgen in de topografische en landschappelijke evolutie van het volledige projectgebied en aanvullende informatie in te zamelen met betrekking tot de occupatiegeschiedenis.

Vergunning AOE: 2011/

3.2.12. Brugge Sint-Salvators

In 2010 - 2011 werden de plannen voor de herinrichting van het vroegere Sint-Salvatorskerkhof uitgevoerd. De werken omvatten nustleidingen voor het lichtplan rond de kathedraal, de tuin werd herschapen in een plein met stenen trappen en het Sint-Salvatorskerkhof en de Kortevulderstraat kregen een nieuwe bestrating. Verder legde men nieuwe rioleringen aan ten zuiden en ten westen van het kerkgebouw. Raakvlak en het (toenmalige) Ruimte en Erfgoed van de Vlaamse overheid werden in een vroeg stadium betrokken bij deze plannen.

Hoewel de archeologische potentie van de zone rond de kathedraal hoog is, werd de bovengrond er al in grote mate verstoord door vroegere ingrepen zoals de opruiming van het kerkhof, allerlei aanlegwerken en oude leidingsleuven. Archeologisch onderzoek is niet zinvol wanneer enkel in deze bovenste, verstoorde lagen wordt gewerkt. Losse menselijke resten, die in deze lagen talrijk voorkomen, hebben geen enkele wetenschappelijke waarde. De verschillende geplande werken rond de Sint-Salvatorskathedraal vragen telkens een aangepast soort archeologisch onderzoek. In samenspraak met de Vlaamse

overheid en de Stad Brugge werd een weloverwogen keuze gemaakt tussen wat wel en niet onderzocht moest worden. De stad Brugge zette voor het archeologisch onderzoek een extra archeoloog in.

Na overleg tussen het stadsbestuur, AOE en Raakvlak werd beslist dat de tuinzone niet moest opgegraven worden, maar dat er wel een constante aanwezigheid op de werf voorzien werd door medewerkers van Raakvlak. Het terrein werd afgegraven tot op het niveau van de graven of de onverstoorde grond. Men waakte er over dat de onverstoorde lagen behouden bleven. Los menselijk botmateriaal werd afgevoerd naar de stedelijke Centrale Begraafplaats voor herbegraving.

Ten noorden van de kathedraal kwam een zwaar verstoord graf aan het licht met beschilderde wanden. Het graf had geen dekstenen meer en werd in het verleden herhaaldelijk verstoord. Tijdens het leeghalen van het graf werden zeven losse schedels bovengehaald en nog wat ander botmateriaal. Op de westelijke korte zijde is een calvariescène voorgesteld: Jezus aan het kruis met links Maria en rechts Johannes, beiden met een boek in de hand. Aan de oostelijke zijde zien we de afbeelding van een madonna met kind op een zitbank, geflankeerd door twee kandelaars. Op beide lange zijden, is er een engel met wierookvat afgebeeld. Het oorspronkelijke graf dateert uit de 14de eeuw. Er werd voor gekozen om het graf ter plaatse te behouden, het met kleikorrels op te vullen en af te dekken.

Gezien de impact van de rioleringswerken op het bodemarchief, vooral wat de diepte betreft (gemiddeld 2m), werd voor deze werken een voorafgaandelijk archeologisch onderzoek opgelegd. Het tracé van de rioleringswerken werd tijdens de periode vòòr de aanleg van de riolering volledig opgegraven en onderzocht door Raakvlak. Er werd in lagen van 5 tot 10 cm uitgegraven tot een diepte van 2 m. Bij het onderzoek van het nieuwe riooltracé kon worden vastgesteld dat er tot ca. 2 m diep menselijke begravingen

voorkwamen. Sporen die in verband kunnen gebracht worden met de vroegste geschiedenis van dit stukje Brugge, werden hierdoor niet aangetroffen. Ze werden in het verleden wellicht reeds vergraven. Talrijke menselijke begravingen kwamen aan het licht, waaronder drie bakstenen graven met beschildering. Twee ervan werden, na consultatie van verschillende specialisten, niet waardevol genoeg bevonden om te bewaren. Een derde werd opgevuld met kleikorrels, afgedekt en kon ter plaatse bewaard blijven. Eén van de menselijke begravingen zonder bakstenen begrenzing verdient bijzondere aandacht wegens de aanwezigheid van een Sint-Jacobsschelp; wellicht gaat het hier om de resten van een pelgrim.

Vergunning AOE: 2011/112 & 2011/135

3.2.13. Brugge Sint-Lucas

Op dinsdag 22 maart 2011 werd begonnen met de graafwerken voor de aanleg van het parkeergebouw voor het AZ Sint-Lucas. Het projectgebied was voorheen duidelijk al grotendeels afgegraven en plaatselijk weer opgehoopt om het terrein te nivelleren voor de aanleg van de voormalige parking van het AZ Sint-Lucas. Door deze graafwerken was de oorspronkelijke ploeglaag grotendeels verdwenen, samen met de bovenzijde van de onderliggende bodemlaag, waardoor de potentiële archeologische resten reeds werden weggegraven. De oorspronkelijke ploeglaag was enkel in de oostelijke hoek bewaard gebleven. Waar deze ploeglaag was weggegraven werd het terrein nadien terug genivelleerd door de aanvoer van zand. In het noordwesten van het terrein dagzoomt de pleistocene bodem, die verder naar het noordwesten toe plots verdwijnt. Hier werden vroeger ook graafwerken verricht, die een deel van de natuurlijke bodem deden verdwijnen en werden opgevuld met aangevoerd zand. De ophopingslaag had over het gehele projectgebied een analoge samenstelling wat erop wijst dat de ophoping aan beide zijden van het

projectgebied gelijktijdig moet zijn gebeurd.

De graafwerken werden enkel opgevolgd ter hoogte van de bewaarde ploeglaag, waar de mogelijke archeologische sporen afgedekt zijn met de ploeglaag. Er kwamen geen sporen aan het licht en in de ploeglaag was opvallend weinig schervenmateriaal aanwezig. Er werd gelet op lithische artefacten of afslagen, maar die werden ook niet aangetroffen.

Bodemkundige waarneming – geen vergunning

3.3. Damme

3.3.1. Damme Stakendijke

In de loop van 2011 werd het rapport van het archeologisch onderzoek dat in 2010 in Stakendijke werd uitgevoerd, afgewerkt. De uiteindelijke resultaten kunnen hier dan ook kort belicht worden. Het archeologische onderzoek op de site Stakendijke bracht twee nederzettingen aan het licht, een eerste uit de Romeinse periode, een tweede uit de volle middeleeuwen. Er zijn geen aanwijzingen voor continuïteit tussen beide bewoningskernen.

De site uit de Romeinse tijd is een nederzetting die bestaat uit enkele boerderijen, verspreid over een areaal waarvan de begrenzing niet kon worden vastgesteld. De site is te dateren in de periode 2de – 3de eeuw. Oversnijdingen tussen de verschillende woonkernen werden niet waargenomen. Of de boerderijen inderdaad gelijktijdig zijn, kan niet aangetoond worden. Noch de 14C-dateringen noch de gedetailleerde studie van de vondsten maakt een verfijning van de datering en/of een opdeling in fasen mogelijk. Een zekere fasering moet er in elk geval geweest zijn, gezien de talrijke sporen van verbouwingen aan de individuele gebouwen. De aangetroffen structuren groeperen zich in gebouwplattegronden – en talrijke paalsporen die niet aan een gebouw kunnen worden toegewezen -, waterputten, kuilen en greppels. De

huisplattegronden behoren tot huizen van het éénschepige type, waarbij het gewicht van het dak gedragen wordt door de nokdragers of door een combinatie van wandpalen- en nokdragers. Eén woonkern is duidelijk te herkennen. Het gaat om een omgrachte boerderij die bestaat uit een woonhuis, een vermoedelijk bijgebouw en een waterput. Het volledige omgrachte erf van deze boerderij is niet te reconstrueren door de begrenzing van het opgravingsterrein. Van de overige woonkernen kon, om dezelfde reden, slechts een klein gedeelte onderzocht worden. De gebouwplattegronden die werden aangetroffen, lijken planmatig aangelegd en georiënteerd op een wellicht zuid-noord verlopende aarden weg die de nederzetting mogelijk met de Veldstraat-Antwerpse Heirweg verbond. Waar deze aarden weg zich bevond – ten westen of ten oosten van der site – kon niet achterhaald worden. Opmerkelijk is de kleine hoeveelheid importaardewerk die werd aangetroffen op de site Stakendijke. De gegevens voor statistisch onderzoek zijn tot nu toe evenwel te beperkt om hier verdere conclusies uit te kunnen trekken.

De site uit de volle middeleeuwen kan beschouwd worden als een individuele landbouwexploitatie die al dan niet volledig door middel van perceelsgreppels wordt afgebakend, een zogenaamde "Einzelhof". De grachten die het erf te Stakendijke afbakenen, kunnen slechts gedeeltelijk gelokaliseerd worden binnen de begrenzing van het opgravingsterrein. De structuren die aan het licht kwamen, groeperen zich andermaal in gebouwplattegronden, waterputten, kuilen en greppels. Binnen de omgrachte exploitatie kunnen een drietal aparte functionele eenheden afgebakend worden. De eigenlijke kern van het erf behelst een duidelijk afgebakend woonerf waarbinnen onder meer de paalkuilen van twee driebeukige hoofdgebouwen, één tweebeukig bijgebouw en enkele waterputten werden